

ירושלים
JERUSALEM
שולם P.P.
אישור מס' 2088

בית להיסטוריה יהודית

מבט חדש אל העבר

קורסים וסדנאות

תוכנית תשפ"ב ▲ 2021-2022

הקורסים יתקיימו במרכז זלמן שזר
במקרה הצורך יועברו בזום

בית להיסטוריה יהודית

▲ מרכז זלמן שזר
בית הטיילת, רחוב ביתר 2, תלפיות, ירושלים
ת"ד 10477, ירושלים 9110401

▲ פקס: 02-6712388

▲ להרשמה בטלפון: 02-5650444/5

▲ להרשמה באתר: www.shazar.org.il

▲ תחבורה ציבורית: 7, 12, 78, 78א

▲ חניה ברחובות הסמוכים בהתאם להוראות העירייה.
חניה בתשלום במתחם בית הנציב הסמוך.
בעניין חניה לבעלי 'תו נכה' נא להתקשר למרכזת הקורסים.

▲ חפשו אותנו בפייסבוק: מרכז זלמן שזר

קורסים של בוקר

קורסים שנתיים / 28 הרצאות

בחנו המשפחה: משפחות יהודיות במשך הדורות	עמ' 4
סוד: סודיות והסתרה בהיסטוריה ובתרבות היהודית	עמ' 7

קורסים סמסטריאליים

6 הרצאות

הזמן הקדוש: בין יהדות לנצרות	עמ' 10
שיר הוא לא רק מילים: שירי זמר מספרים היסטוריה	עמ' 12
מדינת החשמונאים: דת, עצמאות, מורשת	עמ' 14

סדנאות

6 מפגשים

'אנחנו על המפה? גאוגרפיה בכתביה וביצירה היהודית	עמ' 16
המהפכה האומנותית ומשמעותה להיסטוריה היהודית המודרנית	עמ' 17

קורס ביידיש

8 מפגשים

די פרוי אין דער יידישער קולטור: שפראך, פאלקלאך, ליטעראטור האישה בתרבות יידיש: בלשון, בפולקלור ובספרות	עמ' 18
--	--------

סדנת כתיבה

12 מפגשים

סיפור חיים: סדנה לכתיבת אוטוביוגרפיה אישית ומשפחתית	עמ' 20
---	--------

פרטים וטופס הרשמה

ידידי מרכז זלמן שזר שלום רב,

אנו שמחים להציג לפניכם, זו השנה העשרים ושניים, את התוכנית השנתית החדשה של הקורסים והסדנאות התוכנית לשנת תשפ"ב עשירה, רחבה ומגוונת מבעבר והיא כוללת: **שני קורסים שנתיים**: הראשון יעסוק במשפחות יהודיות במשך הדורות – משפחות מפורסמות ומשפחות מן השורה, משפחות עניות ועשירות מלומדות ופשוטות. השני יתחקה אחר סוד, סודיות והסתרה בהיסטוריה ובתרבות היהודית מתקופת המקרא עד העת החדשה. **שלושה קורסים סמסטריאליים**: בראשון נבחן כיצד עיצבה התחרות בין היהדות לנצרות את תפיסת הזמן הקדוש בשתי הדתות ואת השיח הסמוי עם הדת המתחרה. בסופו של קורס זה נקיים סיור מודרך בכנסיית הקבר. בשני נפגוש שירי זמר מוכרים שמקורם בתרבות היידיש ונברר כיצד הם מספרים את סיפורה הייחודי של התקופה. בשלישי ננסה לענות על השאלה מדוע אבד, כמעט לגמרי, זיכרון המדינה החשמונאית מן הזיכרון הקולקטיבי היהודי. **שתי סדנאות** אשר במסגרתן יתקיימו לימוד משותף ודיון מפרה. בכל סדנה עד עשרים משתתפים. בראשונה נשרטט 'קווי אור' ו'קווי רוחב' לכתיבה הגאוגרפית היהודית במשך הדורות, ובשנייה נדון במהפכה האומנותית ובמשמעותה להיסטוריה היהודית המודרנית. **קורס ביידיש** שבו נלמד על האישה בתרבות היידיש ועל השתקפות דמותה בלשון, בפולקלור ובספרות, וכן **סדנת כתיבה** שבה נצא למסע מופלא אל שבילי הזיכרון ואל תובנות הניסיון ונתרגל דרכים פשוטות ויצירתיות לכתיבת סיפור חיינו.

את הקורסים והסדנאות מגישים טובי המרצים והמרצות, החוקרים והחוקרות. גם בשנה החולפת שמרנו על מסגרת הלימוד והמפגש והעברנו את הקורסים והסדנאות באמצעות אפליקציית זו. אנו מודים לכל המרצים ולמנחי הסדנאות שנענו לבקשתנו וניאיתו להרצות ולהנחות בשידור חי בזום. אנו מודים גם לכם, קהל המשתתפים היקר והנאמן שלנו, על שהמשתתפים בהשתתף בהרצאות ובסדנאות בפורמט הדיגיטלי. תודה גם לכל הלומדים ששיטפו אותנו – הן בתרומה של הקורסים והסדנאות בעבורם הן בהנאה הרבה שהפיקו מן הלימוד. בשנה הקרובה אנו מתכננים לקיים את הקורסים והסדנאות במרכז זלמן שזר. אם לא נוכל לקיים מפגשים פנים אל פנים, בשל הנחיות משרד הבריאות, נקיים אותם בשידור חי בזום. השנה אנו מציעים דרך חדשה לחישוב דמי ההרשמה, דרך זו תהיה כדאית יותר בעבורכם.

 בנוסף – אם הקורסים יילמדו בפורמט הדיגיטלי, יוכל כל נרשם לקורס שנתי להשתתף באחד מן הקורסים הסמסטריאליים ללא תשלום נוסף.

כולכם, אוהבי היסטוריה בכלל והיסטוריה יהודית בפרט, מוזמנים להשתתף בקורסים ובסדנאות ולזכות בחוויית לימוד מרגשת ומרחיבת אופקים.

להתראות במרכז ואיחולי שנה טובה ופורייה,

תמונת השער:

חתונה יהודית – נדירה,
מרינה גריגוריאן, בידרמן גלריה
לאומנות ישראלית, כפר שמריהו

בחוג המשפחה

משפחות יהודיות
במשך הדורות

יועצים אקדמיים:

פרופ' ישעיהו גפני ופרופ' דברה קפלן

סיפורה של המשפחה היהודית במשך הדורות פותח לנו אשנב למגוון רחב של נושאים: זוגיות, נישואין, גירושין, טקסי משפחה, יחסי הורים וילדים ויחסי אחים ואחיות. כל משפחה היא עולם של יחסים פנים משפחתיים. יחסים אלה מאפשרים לנו לבחון דגמים של משפחות, לדון בהתפתחותם של גורמים משתנים – ממעמד האישה במשפחה ועד למספר הנפשות במשך בית יהודי ולהכיר את חיי היום-יום של המשפחות החברות בקהילות היהודיות. בהרצאות הקורס נתייחס למשפחות יהודיות מתקופת המקרא ועד המאה העשרים: משפחות מפורסמות ומשפחות מן השורה, משפחות עניות ועשירות, מלומדות ופשוטות. נקרא מגוון מקורות ונתוודע לגישות היסטוריות מנקודת המבט הספרותית ועד לגישת ההיסטוריה החברתית. גישות אלה נסמכות על מקורות רבים – שאלות ותשובות, פנקסי קהילה, צוואות ומסמכים ארכיוניים מימי הביניים ומן העת החדשה. נציג את המשפחה היהודית כפי שהיא משתקפת במקורות ובמגוון תחומי דעת: היסטוריה, ספרות, כלכלה, אנתרופולוגיה, סוציולוגיה, אומנות וקולנוע.

ימי חמישי, מתאריך 21 באוקטובר 2021, 9:30-11:00 / 28 הרצאות
מחיר מלא: 1,300 ₪ / מחיר מוזל: 1,000 ₪

בתמונה: חתונה יהודית,
אוסף התמונות של
פרופ' שלום צבר, ירושלים

1	21.10.21	הרצאת פתיחה: המשפחה היהודית: בין יצירה ספרותית להיסטוריה חברתית	פרופ' ישעיהו גפני ופרופ' דברה קפלן
2	28.10.21	ספר בראשית: ספר האחים	פרופ' יאיר זקוביץ
3	04.11.21	משפחת יעקב אבינו בראי ספרות האגדה	פרופ' אביגדור שנאן
4	11.11.21	דינה ומשפחתה: לכידות, תסכול, חשדות וגם אהבה	פרופ' חננאל מאק
5	18.11.21	משפחות יהודיות מתקופת החשמונאים ועד לחורבן על פי ממצאי הקבורה	פרופ' איל רגב
6	25.11.21	בית הורדוס: משפחה יהודית, אדומית או רומית?	פרופ' דניאל שוורץ
7	09.12.21	נישואין ומשפחה בעדת היחד מקומראן	פרופ' יונתן בן-דב
8	16.12.21	מ'האשה נקנית' ל'האשה מתקדשת': תמורות בתפיסת הנישואים בחברה היהודית בארץ ישראל בעת העתיקה	פרופ' עדיאל שרמר
9	23.12.21	כמה נשים היו לרבי עקיבא?	פרופ' אביגדור שנאן
10	30.12.21	'בית רבי': יהודה הנשיא ומשפחתו בספרות חז"ל ובספרות העידן החדש	פרופ' ישעיהו גפני
11	06.01.22	בין בנים לאבות ובין בנים לאימהות בספרות התלמוד	פרופ' שולמית ולר
12	13.01.22	'דע, בני, להתגלגל בארצות ובימים אין ברכה מזה, מוטב שתשב בעירך': משפחה וקשרי שארות לאור תעודות הגניזה הקהירית	ד"ר עודד זינגר
13	20.01.22	נישואין ואהבה בספרד הנוצרית: בין אל-אנדלוס ואשכנז	ד"ר יוסי ישראלי
14	03.02.22	מרש"י ועד ר' אלחנן: חמישה דורות במשפחת תלמידי ותלמידות חכמים	פרופ' רמי ריינר

סוד סודיות והסתרה בהיסטוריה ובתרבות היהודית

יועצים אקדמיים:

פרופ' מיכל בר־אשר סיגל
ופרופ' יונתן מאיר

הסוד, הסודיות וההסתרה היו תמיד חלק מן הטבע האנושי, כמצב קיומי וכרעיון. אנו מוצאים לכך ביטויים רבים בספרות, ביצירה ובתיאולוגיה היהודית. הביטויים הגלויים והנראים לעין משקפים אך מעט מן המציאות. מסכת שלמה ומפתיעה נגלית עם הסרת המסווה ועם חשיפת כפל הפנים של ההווה.

בקורס המקורי והמרתק המוגש לכם נסקור את דברי ימי הסוד מתקופת המקרא ומתקופת חז"ל, דרך הפילוסופיה היהודית והקבלה בימי הביניים ועד לתיאולוגיה, לאומנות ולספרות של העת החדשה. נעסוק בסודם של הספרים החיצוניים ובנסתרות בכתביהם של ש"י עגנון וס' יזהר; במאגיה בבבל התלמודית ובארץ ישראל הביזנטית ובמאגיה להגנה על החתן והכלה. נבחן את ההסתרה בתרבות החסידית ובספרות ברסלב וכן את חייהם של יהודים נסתרים, אנוסים ושבתאים. התמונה שתיחשף בקורס תצביע על אספקטים רבים ומגוונים המדגימים כולם את נושא הסוד, הסודיות וההסתרה, מוטיב המלווה כל העת את ההיסטוריה היהודית ואת התרבות היהודית.

בתמונה: קערה עם לחש, מוזיאון רויאל אונטריו, קנדה, ויקימדיה

ימי חמישי, מתאריך 21 באוקטובר 2021, 13:00-11:30 / 28 הרצאות
מחיר מלא: 1,300 ₪/מחיר מוזל: 1,000 ₪

15	10.02.22	משפחות ומרחבים: משקי בית יהודיים בגרמניה בעת החדשה	פרופ' דברה קפלן
16	17.02.22	על פי דרכם: ילדים יהודים בעת החדשה המוקדמת	ד"ר טלי ברנר
17	24.02.22	מלידה עד מוות: צוהר לחיי המשפחה הקראית	ד"ר דותן ארד
18	03.03.22	משפחות יהודיות יוצאות ספרד באימפריה העות'מאנית במאות השש-עשרה והשבע-עשרה	פרופ' יוסף הקר
19	10.03.22	ירושה בעת החדשה המוקדמת: הלכה, כלכלה ומעמד האישה	פרופ' חיים ג"י ברקוביץ
20	24.03.22	'נשותיהם עגונות ובניהם מתגדלים כצאן בלי רועה': המשפחה החסידית בין דימוי למציאות	ד"ר אוריאל גלמן
21	31.03.22	'פרומט יקירת': אינטימיות וחירות במשפחת הפילוסוף משה מנדלסון	פרופ' שמואל פיינר
22	07.04.22	בין משפחת דיין למשפחת לניאדו: התמורות בהנהגת קהילת חלב לאחר גירוש ספרד	פרופ' ירון הראל
23	28.04.22	משפחת רוטשילד, בנקאות יהודית ו'כסף יהודי': מהיהודי זיס ליהודי זיס - בין מציאות לדימוי	ד"ר שרון גורדון
24	12.05.22	המשפחה היהודית בשואה: בין התלכדות להתפרקות	פרופ' חוי דרייפוס
25	19.05.22	'אשתך כגפן פריה': איורי כתובות כראי לחיי המשפחה במשך הדורות	פרופ' שלום צבר
26	26.05.22	אימהות נהדרות ואבות נעדרים: ההגירה המשפחתית היהודית בראי הקולנוע	ד"ר יובל ריבלין
27	02.06.22	שמות משפחה של יהודים כשיקוף של תולדות הקהילה היהודית	ד"ר אלכסנדר אברהם
28	09.06.22	הרצאת סיכום: היש ייחוד למשפחה היהודית? פרופ' ישעיהו גפני ופרופ' דברה קפלן	

1	21.10.21	הרצאת פתיחה: סוד, סודיות והסתרה בהיסטוריה היהודית	פרופ' מיכל בר־אשר סיגל ופרופ' יונתן מאיר
2	28.10.21	סוד וסודיות בתקופה העתיקה	פרופ' מיכל בר־אשר סיגל
3	04.11.21	סודם של הספרים החיצוניים	פרופ' מיכאל סיגל
4	11.11.21	סודיות והסתרה בעדת היחד מקומראן	פרופ' יונתן בן־דב
5	18.11.21	'וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם': מה חוקי התורה אינם מגלים?	ד"ר גילי קוגלר
6	25.11.21	סוד וארוס אצל פילון האלכסנדרוני	פרופ' מארן ניהוף
7	09.12.21	סודות וכפירה: על נוצרים ויהודים בספרות חז"ל	פרופ' מיכל בר־אשר סיגל
8	16.12.21	מי מסתתר מאחורי המסכה? על פניה הלא מוכרים של הזקנה בספרות חז"ל	פרופ' חיים וייס
9	23.12.21	מאגיה בבבל התלמודית: סודן של קערות ההשבעה	ד"ר אביגיל מנקין במברגר
10	30.12.21	הלא נודע ויהודים באירופה בימי הביניים	ד"ר חנה שחם־רוזבי
11	06.01.22	הסודות ב'מורה נבוכים': מה היה לו לרמב"ם להסתיר?	פרופ' דניאל לסקר
12	13.01.22	נוצרים, יהודים וסודות הקבלה בתקופת הרנסנס	ד"ר יהודית וייס
13	20.01.22	חבליה של ספינת הסודות: גילוי והסתרה בספר הזוהר	פרופ' רונית מרוז
14	03.02.22	'ספר הרזים': מאגיה וסוד בארץ ישראל הביזנטית	פרופ' גידי בוקר

15	10.02.22	'על פֶּעִמְיוֹ אֶשֶׁק, וְסוּדֵי לוֹ אֶגְלָה': סודות אהבה בשירת תור הזהב	ד"ר יהונתן ורדי
16	17.02.22	דרקונים וחמורים, סודות וחשיפות בסיפורי עם יהודיים מימי הביניים	ד"ר דודו רוטמן
17	24.02.22	סודות וחשיפתם: צידו האפל של עידן הנאורות	פרופ' שמואל פיינר
18	03.03.22	הגלוי הוא העלם וההעלם הוא גלוי: הסתרה וסוד בצופיות ובשבתאות	פרופ' אבי אלקיים
19	10.03.22	'בהסתרה שבתוך ההסתרה': כיסוי כגילוי בתרבות החסידית	ד"ר אוריאל גלמן
20	24.03.22	מקובל אנוס: גלוי ונסתר בספר 'מסילת ישרים' לרמח"ל	פרופ' עודד ישראלי
21	31.03.22	האור הנעלם: סוד, צנזורה והסתרה בספרות ברסלב	פרופ' יונתן מאיר
22	07.04.22	'סודות עמוקים וכלים רוחניים': רעיון הסוד בתנועות דתיות חדשות וברוחניות היהודית העכשווית	ד"ר רחל ורצברגר
23	28.04.22	הסופר כמגלה נסתרות: 'האדונית והרוכל' מאת ש"י עגנון ו'חרבת חזעה' מאת ס' יזהר	פרופ' אריאל הירשפלד
24	12.05.22	'בסימנא טבא ובמזלא מעליא': אמצעי הגנה ומאגיה להגנה על החתן והכלה בקהילות ישראל במזרח ובמערב	פרופ' שלום צבר
25	19.05.22	הדת כמסכה ב'צחות בדיחותא דקידושין' – המחזה העברי הראשון: בין צביעות ומשחקיות	ד"ר יאיר ליפשיץ
26	26.05.22	סוד ומסתורין בספרות היידיש	פרופ' נתי כהן
27	02.06.22	תולדות תורת הסוד העברית: מחווה לפרופ' יוסף דן	פרופ' יונתן מאיר
28	09.06.22	הרצאת סיכום: שבחי נסתרים: סיכום ומחשבות	פרופ' מיכל בר־אשר סיגל ופרופ' יונתן מאיר

הזמן הקדוש בין יהדות לנצרות

מרצה:

פרופ' ישראל י' יובל

הזמן הקדוש מציע נקודת השקה בין העולם המטפיזי למציאות המשתנה. המושג מתייחס לרעיונות מופשטים ולזיכרונות היסטוריים רחוקים ומתהדר במחזוריות נצחית. לכאורה הזמן הקדוש מבקש לסכור את שטף מהלכו של ההווה, אבל בפועל פניו אל ערכיו המתחלפים. המתח בין הקבוע לחולף בולט בייחוד בארגון הזמן הקדוש ביהדות ובנצרות. הן ביהדות הן בנצרות יש לזמן הקדוש מקור קדום, מקראי או אלילי. באלף הראשון לספירה, בעת כינונם של בתי תפילה בשתי הדתות – היהדות והנצרות – נוצר החלק הארי של הטקסטים הליטורגיים של שתי הדתות, ובמסגרתו קיבלו החגים פרשנויות חדשות שהתאימו לרוח הזמן ולאידאליים הדתיים של כל אחת מן הדתות. קרבה זו אל מקורות משותפים יצרה תחרות ובידול, כשכל צד שואל את עצמו בחשאי: למי שייך הזמן הקדוש? בקורס נבחן כיצד עיצבה התחרות בין היהדות לנצרות את תפיסת הזמן הקדוש בשתי הדתות, את המהלכים המקבילים ואת השיח הסמוי עם הדת המתחרה.

ימי שני, מתאריך 18 באוקטובר 2021, 10:00–11:30 / 6 הרצאות
מחיר מלא: 400 ₪ / מחיר מוזל: 300 ₪

בתמונה: תהלוכת יום ראשון של הדקלים בירושלים, ויקיפדיה

קורסים סמסטריאליים
הזמן הקדוש

1	18.10.21	מ'לנט' לפסחא ומפורים לפסח
2	25.10.21	פסח: מחג של קורבן לחגיגה משפחתית
3	01.11.21	פסחא: מפסח מצרים לפסח ירושלים
4	08.11.21	שבועות ו'פֶּנְטֶקוֹסְט'
5	15.11.21	חנוכה וחג המולד
6	22.11.21	שבת לעומת יום ראשון: מנוחה או בטלה

בסיום הקורס ייערך סיור מודרך בכנסיית הקבר. יציאה משער יפו.
כאן כל יום פסחא: כנסיית הקבר מדריכה: איילת אורפז
יום שני, 29.11.21, 10:00–13:00. ההשתתפות בתשלום נפרד.

קורסים סמסטריאליים
הזמן הקדוש

שיר הוא לא רק מילים

שירי זמר
מספרים היסטוריה

מרצה:

פרופ' דוד אסף

בכל מקום ובכל זמן מלווים שירי הזמר תהליכים ואירועים היסטוריים, משקפים אותם, ולא פעם גם תורמים לעיצובם וליחס הנפשי כלפיהם. שיר הוא גם מעין קפסולה של זמן, שלתוכה נדחסים יוצרים רבים: כותבים, מלחינים, מתרגמים ומבצעים, וכולם משוחחים אלה עם אלה ומגיבים מתוך עולמם הפרטי לאירועי הזמן. בסדרה זו נבחן כמה שירי זמר מוכרים שמקורם בתרבות היידיש של יהודי מזרח אירופה. נראה כיצד מספרים השירים את הסיפור הייחודי של התקופה או של האירוע, ונעקוב אחר גלגוליהם הלשוניים מידיש לעברית ואחר גלגוליהם הגאוגרפיים מפולין, רוסיה, ברית המועצות ואמריקה אל ארץ ישראל ולמדינת ישראל.

ימי שני, מתאריך 13 בדצמבר 2021, 10:00 – 11:30 / 6 הרצאות
מחיר מלא: 400 ש"ח/מחיר מוזל: 300 ש"ח

קורסים סמסטריאליים
שיר הוא לא רק מילים

1	13.12.21	'חדר קטן, צר וחמים': 'החדר' מביקורת לנוסטלגיה
2	20.12.21	'הבלדה על מותה של חנה'לה': גלגוליו של שיר פועלים
3	27.12.21	'מכתב מאמא' ו'מכתב לאמא': הגירה, גלות וציונות
4	03.01.22	'מיין שטעטעלע בעלז': הגעגועים לעיירה
5	10.01.22	'שיכור איז אַ גוי': יהודים ויין
6	17.01.22	'הי דז'נקויה': מהקולחוז הסובייטי ועד כיבוש אילת

קורסים סמסטריאליים
שיר הוא לא רק מילים

מדינת החשמונאים דת, עצמאות, מורשת

מרצה:

פרופ' דניאל שוורץ

מדינת החשמונאים קמה בעקבות מרד נגד הממלכה הסלווקית, ממלכה שהייתה נטועה עמוק בתרבות ההלניסטית השלטת. המדינה החשמונאית שגשגה כל עוד ניצבו הסלווקים בין יהודה לרומאים ונפלה עם קריסת הסלווקים ופלישת רומא ליהודה. מאה שנים חלפו בין מרד החשמונאים לכיבוש הרומי. בשנים אלה התעצבו וחודשו המלכות וסדרי המדינה, אך גם האופוזיציה; ממלכת יהודה התרחבה עד לגבולות ארץ ישראל, אך בו בזמן התהוותה ה'יהדות' בתפוצות וביהודה עצמה. זאת ועוד, בני התקופה נדרשו לנקוט עמדות ביחס לשאלות הגדולות בתחומי הזהות, הדת והמדינה. העמדות הונצחו בספרות הענפה והמגוונת שנוצרה בתקופה זו ושרדה בספרים חיצוניים, בספרות חז"ל ובמגילות מדבר יהודה. אולם זיכרון המדינה החשמונאית אבד, כמעט לגמרי, מן הזיכרון הקולקטיבי היהודי. מדוע? על שאלה זו ננסה לענות בהרצאות הקורס.

ימי שני, מתאריך 14 במרץ 2022, 10:00-11:30 / 6 הרצאות
מחיר מלא: 400 ₪/מחיר מוזל: 300 ₪

בתמונה: מטבע של אלכסנדר ינאי,
האוסף של איתמר עצמון,
ויקיפדיה

קורסים סמסטריאליים
מדינת החשמונאים

1	14.03.22	מדינה יהודית בעולם ההלניסטי: סקירת התקופה החשמונאית
2	21.03.22	מבט השושלת שאבדה: ספר מקבים א'
3	28.03.22	מבט הגולה ששרדה: ספר מקבים ב'
4	04.04.22	מבט הגולה שבתוך המדינה: מגילות מדבר יהודה
5	25.04.22	דת ומדינה בתקופה החשמונאית
6	02.05.22	מדינת החשמונאים: מי זוכר מה?

קורסים סמסטריאליים
מדינת החשמונאים

אנחנו על המפה?

גאוגרפיה בכתיבה
וביצירה היהודית

מנחה הסדנה:

פרופ' אייל בן-אליהו

מהי נקודת המרכז הגאוגרפית של העולם על פי הספרות היהודית הקדומה? עד כמה הכירו היהודים את מפת העולם של זמנם, ועד כמה הושפעה הכתיבה הגאוגרפית היהודית מן התפיסות שרווחו בסביבה שבה נכתבה? כיצד התייחסו היהודים לגילויין של העולם החדש? ובמה שונה הכתיבה הגאוגרפית הציונית מזו שקדמה לה? בסדנה ייחודית זו נשרטט 'קווי אורך' ו'קווי רוחב' לכתיבה הגאוגרפית היהודית במשך הדורות.

עד עשרים משתתפים בסדנה.

ימי שלישי, מתאריך 19 באוקטובר 2021, 10:00 – 11:30 / 6 מפגשים
מחיר מלא: 700 ₪/מחיר מוזל: 550 ₪

1	19.10.21	יצב גבולות עמים למספר בני ישראל: התפיסה הגאוגרפית המקראית בנוגע לעולם ובנוגע לארץ ישראל ולסביבתה
2	26.10.21	ירושלים טבורו של עולם' מתי התגבשה תפיסה זו, ומה בין תיאורי העולם בספרות ימי הבית השני לתיאורים בספרות חז"ל?
3	02.11.21	כתובת רחוב לעומת מפת מידבא: גאוגרפיה יהודית לעומת גאוגרפיה נוצרית
4	09.11.21	כי נוסע גדול היה בנימין מטודלה: ספרות המסע היהודית ומפות היהודים מן האלף השני לספירה
5	16.11.21	הכתיבה הגאוגרפית בקרב יהודים בימי הביניים ועם גילויין של העולם החדש במאה השש-עשרה
6	23.11.21	אנחנו על המפה: ספרות ההשכלה והעיסוק הציוני בגאוגרפיה

סדנאות

אנחנו על המפה?

16

המהפכה האומנותית

ומשמעותה להיסטוריה
היהודית המודרנית

מנחה הסדנה:

פרופ' ירחמיאל כהן

מאז תחילת העידן המודרני המילה הכתובה כבר אינה המאפיין היחיד של העולם היהודי. בעידן זה בולט מאוד הייצוג של היהודי, היהודים ושל היהדות בעולם האומנות. בסדנה נבחן אומנים יהודים, מוזיאונים יהודיים וחומרים ויזואליים רבים: פורטרטים של יהודים, קריקטורות על יהודים ועל יהדות וסרטים ותצלומים המתארים יהודים ושצולמו בידי יהודים – ונברר כיצד הם תורמים להבנת ההיסטוריה היהודית המודרנית.

עד עשרים משתתפים בסדנה.

ימי שלישי, מתאריך 21 בדצמבר 2021, 10:00 – 11:30 / 6 מפגשים
מחיר מלא: 700 ₪/מחיר מוזל: 550 ₪

1	21.12.21	המאבק במסורת בעולם המודרני הוויזואלי
2	28.12.21	הפנתיאון של 'גיבורי ישראל'
3	04.01.22	כיצד בונים בית כנסת?
4	11.01.22	הציונות בשלל צבעים ודימויים
5	18.01.22	תפקידים של היהודים בעולם האומנות המודרנית: אספנים, סוחרים ותורמים
6	01.02.22	המוזיאון היהודי: מגמותיו וציפיותיו מאז המאה התשע-עשרה

סדנאות

המהפכה האומנותית ומשמעותה

17

די פרוי אין דער יידישער קולטור:

שפראך, פאלקלאר, ליטעראטור

האישה בתרבות יידיש:
בלשון, בפולקלור
ובספרות

מרצה:

פרופ' חוה טורניאנסקי

ההרצאות ביידיש

דמותה של האישה היהודייה במרחב דובר היידיש הייתה מושא ליצירה תרבותית ענפה. האם, הבת והרעיה זכו להתייחסויות רבות – אוהבות, ביקורתיות וכמובן גם הומוריסטיות. בקורס נתוודע לעולמה של האישה היהודייה במרחב התרבותי האשכנזי בעזרת מקורות נבחרים מאוצרות הלשון, הפולקלור, הספרות והשירה ביידיש – פרי עטם של נשים וגברים כאחד.

במפגשינו נעמת את התפיסה הרווחת על האישה ביהדות עם מציאות חייהן ההיסטורית של נשים יהודיות מראשית העת החדשה ועד ראשית המאה העשרים. נפגוש אותן בגטו ומחוצה לו, במרחב הפרטי ובמרחב הציבורי, בקהילה ובמשפחה, בבית ובבית הכנסת; נתבונן בגידולן ובחינוכן, בתפקידיהן – בנות, רעיות ואימהות, במעמדן החברתי – נשים נשואות, אלמנות ועגונות; נכיר את תרומתן לפרנסת המשפחה בהיותן שותפות בנטל או מפרנסות יחידות וניצור תמונה של השינויים הדורמטיים שחלו במעמדה של האישה היהודייה במשך השנים.

ימי שלישי, מתאריך 19 באוקטובר 2021, 17:00–18:30 / 8 הרצאות
מחיר מלא: 700 ₪ / מחיר מוזל: 550 ₪

צילום:
קלמנטינה הווארדן

1	19.10.21	ווייל איז דעם וואָס האָט זין, וויי איז דעם וואָס האָט טעכטער אשרי מי שבניו זכרים, אוי למי שבניו נקבות
2	26.10.21	די דערציאונג פֿון אַ יידישער טאָכטער חינוכה של בת יהודייה
3	02.11.21	פרויען לייענען און שרייבן אין דער אַלטיידישער ליטעראַטור נשים קוראות וכותבות בספרות היידיש הישנה
4	09.11.21	די טראַדיציאָנעלע ביכערשראַנק פֿון דער יידישער פֿרוי ארון הספרים המסורתי של האישה היהודייה
5	16.11.21	די פֿרוי אין דער יידישער מוסר-ליטעראַטור האישה בספרות המוסר ביידיש
6	23.11.21	רבקה בת מאיר טיקטינער, גליקל בת לייב (האמל) און זייערע מיטצייטלערניס רבקה בת מאיר טיקטינער, גליקל בת לייב (האמל) ובנות זמן
7	07.12.21	פרויען שרייבן אין די יידישע צייטונגען נשים כותבות בעיתונות ביידיש
8	21.12.21	דער אָנהייב פֿון דער מאָדערנער יידישער פֿרויען-ליטעראַטור ראשיתה של סיפורת הנשים המודרנית ביידיש

סיפור חיים

סדנה
לכתיבת אוטוביוגרפיה
אישית ומשפחתית

מנחת הסדנה:

ד"ר מיכל גולדויכט

"ומי שזכר את ילדותו יותר מן האחרים הוא

המנצח אהרן כהנא" (יהודה עמיחי, שעת החסד)

לכל אדם יש סיפור חיים שראוי לספרו וכל אדם יכול ללמוד לכותבו. בסדנה נצא למסע מופלא אל שבילי הזיכרון ואל תובנות הניסיון; מסע לגילוי המראות, הצלילים והריחות, הסיפורים שמאחוריהם ובירור משמעותם. באווירה של קשב ואמפתיה נלמד להתגבר על מעצורי הכתיבה ונתרגל דרכים פשוטות ויצירתיות לכתיבת סיפורי חיינו תוך כדי חיפוש החוט המקשר ביניהם.

נגדיר את מטרות הכתיבה של כל אחד ואחת; נכיר מגוון סוגות לכתיבה האישית; נעניין בדוגמאות מן הספרות ונתנסה בכתיבה שתייצג את האני' – לא רק היכן גדלתי ומה הם הישגיי, אלא גם במה האמנתי, על מה חלמתי, מה למדתי מניסיון חיי ומה חשוב לי להוריש לצאצאיי.

נדון בתפקידיו של האני' בכתיבה על בני משפחה, הורים וסבים; נלמד לשלב את הסיפור הלאומי בסיפור האישי ואת מכתבי העבר בסיפורי ההווה. מתוך כך נגלה את מקומו של הדמיון, ונעזר בכלים מעולמה של הספרות היפה: פתיחות וסיימים, כתיבה בגוף ראשון, שני ושלישי, עיצוב הדמות, תפקיד החושים, הקונפליקט, הדיאלוג, המתח בין השתיקה לדיבור וכלים נוספים.

הסדנה מיועדת הן לכותבים מתחילים הן לבעלי ניסיון בכתיבה.

עד עשרים משתתפים בסדנה.

ימי רביעי, מתאריך 20 באוקטובר 2021, 10:30-12:30 / 12 מפגשים

מחיר מלא: 1,500 ש"ח/מחיר מוזל: 1,200 ש"ח

אוקטובר 2021	1. 20.10.21	2. 27.10.21
נובמבר 2021	3. 03.11.21	4. 10.11.21
	5. 17.11.21	6. 24.11.21
דצמבר 2021	7. 08.12.21	8. 15.12.21
	9. 22.12.21	10. 29.12.21
ינואר 2022	11. 05.01.22	12. 12.01.22

פרטי הרשמה

למורים ▲ לא למורי 'אופק חדש'

- ▲ גמול השתלמות ללא ציון לעובדי הוראה בקורסים השנתיים – על פי קריטריונים של מסלול אישי.
- ▲ עובד הוראה המעוניין בגמול זה יפנה למפקח ההשתלמויות במחוזו ויגיש לו טופס בקשה לאישור לימודים לצורך צבירה לגמול השתלמות במסלול אישי בצירוף תוכנית לימודים מפורטת של הקורס, 45 ימים טרם פתיחת הקורס.
- ▲ צבירת השעות ומתן הגמול יהיו בהתאם להחלטת המחוז.
- ▲ עובד הוראה המעוניין בגמול זה יגיש את האישור שקיבל ממשרד החינוך למרכז זלמן שזר בעת הרשמתו.
- ▲ עובד הוראה המעוניין בגמול זה חייב בהשתתפות מלאה בקורס ובחתימה בדפי הנוכחות בכל אחת מן ההרצאות.

לעובדים במגזר הציבורי

- ▲ עובד במגזר הציבורי המעוניין בקבלת אישור השתתפות בקורס, לצורך החזר דמי השתתפות ממקום עבודתו (לתשומת לב – שלא לצורך קבלת גמול השתלמות), מתבקש להודיע על כך למרכז זלמן שזר לפני תחילת הקורס שבו הוא משתתף, וכן חייב בחתימה בדפי הנוכחות בכל אחת מן ההרצאות.

פרטים נוספים

- ▲ ניתן לבטל את ההשתתפות עד לאחר ההרצאה הראשונה ולקבל החזר מלא של שכר הלימוד בניכוי עמלת אשראי. למפסיקים השתתפותם במהלך השנה לא יוחזרו דמי ההשתתפות.
- ▲ בקשה להחזר שכר הלימוד בגין פגיעה או מחלה (לאחר ניכוי עמלת אשראי) יש להגיש תוך 30 יום ממועד ההיעדרות הראשון.
- ▲ מרכז זלמן שזר שומר לעצמו את הזכות לערוך שינויים בתוכנית.
- ▲ מרכז זלמן שזר שומר לעצמו את הזכות לא לפתוח קורס עקב מיעוט נרשמים או מכל סיבה אחרת; במקרה כזה שכר הלימוד יוחזר במלואו.
- ▲ אם יורד שלג יש לבדוק באתר האינטרנט של מרכז זלמן שזר אם מתקיימים קורסים ואירועים.

לחישוב דמי ההרשמה:

קורס יחיד | מחיר מלא או מחיר מוזל לזכאים.

קורס שני נוסף | התמחור לכל קורס מעמודת ההנחה 5% מהסל.

קורס שלישי נוסף ואילך | התמחור לכל קורס מעמודת ההנחה 7% מהסל.

מחיר מלא	מחיר מוזל	לאחר הנחה 5% מהסל	לאחר הנחה 7% מהסל
קורס בוקר שנתי / 28 הרצאות	1,300 ₪	1,000 ₪	930 ₪
קורס סמסטריאלי / 6 הרצאות	400 ₪	300 ₪	279 ₪
סדנה / 6 מפגשים	700 ₪	550 ₪	512 ₪
קורס ביידיש / 8 מפגשים	700 ₪	550 ₪	512 ₪
סדנת כתיבה / 12 מפגשים	1,500 ₪	1,200 ₪	1,116 ₪

אפשרות תשלומים לפי הפירוט הבא:

200 ₪ - 500 ₪ - עד 3 תשלומים
 501 ₪ - 750 ₪ - עד 5 תשלומים
 751 ₪ - 900 ₪ - עד 7 תשלומים
 901 ₪ ומעלה - עד 10 תשלומים

ההרשמה לקורסים מזכה בהנחה של 15% ברכישת ספרי מרכז זלמן שזר בשנת תשפ"ב.

זכאים למחיר מוזל:

משתתפי הקורסים של מרכז זלמן שזר, חברי החברה ההיסטורית הישראלית, אזרחים ותיקים, סטודנטים וכן מצטרפים חדשים הנרשמים עד לתאריך 15.9.2021.

טופס הרשמה

תאריך ההרשמה _____

נא לסמן X במשבצת מימין לקורס המבוקש:

קורסים של בוקר / 28 הרצאות

☐ בחוג המשפחה:☐ משפחות יהודיות במשך הדורות☐ סוד: סודיות והסתרה בהיסטוריה☐ ובתרבות היהודית

קורסים סמסטריאליים / 6 הרצאות

☐ הזמן הקדוש: בין יהדות לנצרות☐ שיר הוא לא רק מילים:☐ שירי זמר מספרים היסטוריה☐ מדינת החשמונאים: דת, עצמאות, מורשת

סדנאות / 6 מפגשים

☐ 'אנחנו על המפה'?☐ גאוגרפיה בכתיבה וביצירה היהודית☐ המהפכה האומנותית ומשמעותה☐ להיסטוריה היהודית המודרנית

קורס ביידיש / 8 מפגשים

☐ די פרוי אין דער יידישער קולטור:☐ שפראך, פאלקלאך, ליטעראטור☐ האישה בתרבות יידיש:☐ בלשון בפולקלור ובספרות (ההרצאות ביידיש)

סדנת כתיבה / 12 מפגשים

☐ סיפור חיים: סדנה לכתיבת אוטוביוגרפיה☐ אישית ומשפחתית

שם משפחה _____

שם פרטי _____

זכר ☐ נקבה ☐ ותיקה ☐ חדשה ☐

כתובת _____

עיר _____ מיקוד _____

מס' טלפון _____

טל' נייד _____

כתובת דוא"ל _____

שם בעל/ת הכרטיס: _____

סוג כרטיס האשראי: _____

בתוקף עד _____

מספר _____

3 ספרות על גב הכרטיס: _____

מס' תעודת זהות _____

בסכום (לפי הפירוט הנ"ל) _____

ב- _____ תשלומים

חתימה _____

☐ מצ"ב המחאה על סך _____

למורים המשתתפים במסלול אישי

לא למורי 'אופק חדש'

מס' תעודת זהות (9 ספרות כולל ספרת ביקורת) _____

שם בית הספר _____

כתובת בית הספר _____